

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
адміністрування

Кафедра економіки, обліку і оподаткування

СИЛАБУС

ОК 30 – Економіка природокористування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище та ініціали)

« 30 » 08 2024 р.

Розробник (-и): Мініна О.В., доц. каф. економіки, обліку і оподаткування, кандидат економічних наук
(підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри економіки, обліку і оподаткування

Протокол від « 30 » 08 2024 р. № 12

Узгоджено з гарантом освітньої програми: _____

(підпис)

Н.П.Буяльська
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	4-ий рік навчання (7 семестр) ОПП «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Мініна О.В., доцент, кандидат економічних наук
Профайл викладача (-ів)	https://ekona.stu.cn.ua/about/staff/42_minina-oksana-valeriivna/
Контакти викладача	minina.ok.v@gmail.com

2. Анотація курсу.

Економіка природокористування – міждисциплінарна наука, що вивчає розвиток продуктивних сил та економічних відносин, пов'язаних з відтворенням, охороною і раціональним використанням природних ресурсів і довкілля. Метою її вивчення є отримання та використання нових знань і практичних навичок у сфері економічного регулювання природокористування та природоохоронних процесів. Вивчення дисципліни дозволить здобувачам отримати знання з еколого-економічної оцінки природних ресурсів, їх кількісного та якісного складу, антропогенного впливу й оцінки стану довкілля, виявлення причин його погіршення; вміння розрахувати величину збитку від забруднення та інших порушень стану довкілля, від нераціонального використання природних ресурсів, а також визначити розміри відшкодування цього збитку; навички моделювання та організації природоохоронної діяльності підприємств і галузей національної економіки.

Всі матеріали курсу доступні в системі дистанційного навчання MOODLE за посиланням <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=6819>

3. Мета та цілі курсу.

Метою вивчення дисципліни є формування системи теоретичних знань і методичних рекомендацій забезпечення екологічно безпечної діяльності людини та раціонального використання природних ресурсів.

Цілі курсу полягають в тому, щоб на основі знань з еколого-економічної оцінки природних ресурсів, їхнього кількісного та якісного складу, антропогенного впливу й оцінки стану довкілля, виявлення причин його погіршення, розрахунку розміру відшкодування за забруднення довкілля і нераціональне використання природних ресурсів, моделювання та організації екологічно спрямованої діяльності підприємств і галузей національного господарства країни організувати ефективне управління процесами використання природних ресурсів та охорони довкілля на рівні окремого підприємства, галузі, економіки країни.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК06 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК17 Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.

СК20 Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.

СК26 Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти досягає або вдосконалює програмні результати навчання, передбачені освітньою програмою, а саме:

ПР01 Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

ПР02 Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.

ПР15 Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

ПР16 Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

ПР22 Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.

5. Пререквізити. Здобувач вищої освіти попередньо повинен прослухати курс «Екологічне право».

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20 годин
Практичні роботи	20 годин
Самостійна робота	80 годин
Всього кредитів	4

Форма проведення занять: лекційні, практичні заняття, самостійна робота, в тому числі індивідуальні завдання, – очно, дистанційно з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, платформи Teams.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки природокористування

Тема 1. Теоретико-методичні аспекти функціонування економіки. Потреби, виробництво, економічні ресурси і проблема вибору. Економічна система: поняття, зміст і види. Ринок як основа сучасної економіки, його структура і механізм функціонування. Суб'єкти ринкових відносин. Основні риси сучасної ринкової економіки.

Тема 2. Основи економіки природокористування. “Економіка природокористування”: предмет, мета, завдання та методи дослідження, зв'язок з іншими дисциплінами. Людина і природа. Загальна характеристика довкілля. Поняття та класифікація природних ресурсів. Облік природних ресурсів. Оцінка природних ресурсів. Методи економічної оцінки природних ресурсів. Види оцінок.

Змістовий модуль 2. Види природних ресурсів: характеристика та методичні підходи до їх економічної оцінки

Тема 3. Земельні ресурси: поняття, основні характеристики, методика оцінки. Земельні ресурси, їх особливості, склад і значення. Комплексна оцінка земельних ресурсів. Методика нормативної грошової оцінки земельних ділянок.

Тема 4. Мінеральні ресурси: поняття і класифікація запасів, методика оцінки. Характеристика корисних копалин та їх види. Класифікація запасів корисних копалин. Родовища корисних копалин: специфічні властивості та групування. Економічна оцінка мінерально-сировинних ресурсів. Методи оцінки вартості родовищ корисних копалин. Оцінка вартості мінеральної сировини в надрах та родовищ корисних копалин. Методика визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування.

Тема 5. Лісові ресурси: поняття, основні характеристики, методика оцінки. Поняття і основні компоненти лісу. Лісівничо-таксаційні ознаки деревостану. Лісові ресурси та економіко-екологічне значення лісу. Методичні положення економічної оцінки лісових ресурсів. Економічна оцінка лісових земель. Економічна оцінка лісових насаджень на основі витратного і рентного підходів. Економічна оцінка ресурсів лісу деревного (окрім стовбурного запасу) і недеревного походження. Економічна оцінка другорядних ресурсів деревини. Економічна оцінка ресурсів побічного користування лісом. Економічна оцінка ресурсів лісової (мисливської) фауни. Оцінка корисних властивостей лісу. Економічна оцінка екологічних функцій лісу. Економічна оцінка лісів рекреаційного призначення. Проблеми економічної оцінки лісових ресурсів в Україні.

Тема 6. Водні ресурси: загальна характеристика, особливості оцінки. Загальна характеристика та особливості водних ресурсів. Поняття, особливості та підходи до економічної оцінки водних ресурсів. Витратна і рентна концепції оцінки водних ресурсів. Нормативна грошова оцінка земель водного фонду. Механізм визначення плати за використання водних ресурсів. Рентна плата за спеціальне використання води. Методика визначення розміру плати за надані в оренду водні об'єкти.

Змістовий модуль 3. Антропогенний вплив на довкілля і природні ресурси та оцінка збитків

Тема 7. Види і наслідки антропогенного впливу на природу. Класифікація процесів антропогенного впливу на природу. Форми та види негативного антропогенного впливу. Поняття і види забруднення.

Тема 8. Економічний збиток від порушення середовища. Сутність еколого-економічного збитку (шкоди). Економіка відшкодування збитків від забруднення та інших порушень стану довкілля. Оцінка еколого-економічних збитків від забруднення атмосфери. Оцінка еколого-економічних збитків від забруднення (засмічення) земель. Оцінка еколого-економічних збитків від забруднення та нераціонального використання вод.

Теми практичних занять.

1. Комплексна оцінка земельних ресурсів.
2. Економічна оцінка мінерально-сировинних ресурсів.
3. Економічна оцінка лісових ресурсів.

4. Еколого-економічна оцінка водних ресурсів.

Тематика самостійної роботи.

1. Самостійне опрацювання лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних робіт
3. Самостійне опрацювання окремих питань: основні риси сучасної ринкової економіки, методика визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування, економічна оцінка лісів рекреаційного призначення. Проблеми економічної оцінки лісових ресурсів в Україні, оцінка еколого-економічних збитків від забруднення (засмічення) земель.

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	<p>Відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка», погодженого Вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» 31 серпня 2020 р., протокол №6. Введено в дію наказом ректора від 31 серпня 2020 р. №26: https://www.stu.cn.ua/media/files/pdf/nzop/p-ppocin.pdf</p> <p>«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у Національному університеті «Чернігівська політехніка»: https://www.stu.cn.ua/media/files/pdf/nzop/p-akad-rizn.pdf</p> <p>Система оцінювання знань здобувачів вищої освіти включає поточний, проміжний та семестровий контроль знань. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS. ЗВО може набрати до 75% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру, і до 25% підсумкової оцінки – на заліку. Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру, то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати диференційований залік.</p> <p>Повторне складання диференційованого заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється</p>
Вимоги до РГР, КР, КП тощо	-
Практичні (лабораторні) заняття	<p>Оцінювання роботи на практичних заняттях здійснюється за такою шкалою: «0», «1», «2», «3», «4», «5». Наприкінці семестру обчислюється середній бал, який переводиться у бальну шкалу. Поточний контроль реалізується у формі перевірочних контрольних робіт (індивідуальних розрахункових задач), які проводяться протягом тижня після вивчення матеріалу за завершеною частиною ОК на практичному занятті або в інший час, вільний від аудиторних занять (у тому числі й за допомогою технологій дистанційного навчання з використанням електронної бази навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін у системі управління навчанням Moodle)</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач вищої освіти протягом семестру виконав у повному обсязі передбачені робочою програмою навчальної дисципліни всі види навчальної роботи, має не більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних</p>

	причин) від загального обсягу аудиторних годин навчальної дисципліни та набрав мінімально необхідну кількість балів – 35.
--	---

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Поточний контроль		
1	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки природокористування	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять – 0...5 балів Повнота та своєчасність виконання завдань – 0...5 балів
2	Змістовий модуль 2. Види природних ресурсів: характеристика та методичні підходи до їх економічної оцінки	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять – 0...13 балів Повнота та своєчасність виконання завдань – 0...12 балів
3	Змістовий модуль 3. Антропогенний вплив на довкілля і природні ресурси та оцінка збитків	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять – 0...7 балів Повнота та своєчасність виконання завдань – 0...8 балів
Проміжний модульний контроль		
1	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки природокористування	0...5 балів
2	Змістовий модуль 2. Види природних ресурсів: характеристика та методичні підходи до їх економічної оцінки	0...13 балів
3	Змістовий модуль 3. Антропогенний вплив на довкілля і природні ресурси та оцінка збитків	0...7 балів
Усього поточний і проміжний модульний контроль		75 балів
Семестровий контроль (диференційований залік)		25 балів
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проекту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		

0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
------	--------------------------	--	--

9. Політика курсу

Викладач та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень з урахуванням законодавства України та ISO 9001:2015, та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність:

[Положення про академічну доброчесність студентів та науково-педагогічних працівників Чернігівського національного технологічного університету](https://www.stu.cn.ua/staticpages/akadem-dobrochesnist/)
<https://www.stu.cn.ua/staticpages/akadem-dobrochesnist/>

«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін Національному університету «Чернігівська політехніка»
<https://www.stu.cn.ua/media/files/pdf/nzop/p-akad-rizn.pdf>

Політика академічної доброчесності

Політика дотримання академічної доброчесності ґрунтується на «Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка» (<https://bit.ly/3GYvtgw>).

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю; посилення на джерела інформації в разі використання, тверджень, відомостей. Списування під час тесту, заліку заборонені. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності як повторне проходження оцінювання результатів їх навчальної діяльності.

Політика відвідування та відпрацювання пропущених занять

За об'єктивних причин навчання може відбуватись в дистанційній формі або у змішаній. Передбачено можливість вільного відвідування здобувачем вищої освіти лекційних занять та самостійного опрацювання навчального матеріалу, передбаченого програмою з дисципліни. Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) для ЗВО є обов'язковим. Надання дозволу на вільне відвідування занять регламентується «Порядком надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка» (<https://bit.ly/407YpLI>).

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, оскільки дзвінки, переписки та спілкування в соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі MOODLE).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти за даною спеціальністю з освітніх компонент, спрямованих на отримання відповідних компетенцій, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до «Порядку визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка» (<https://bit.ly/3N7fJru>) шляхом співставлення отриманих програмних результатів навчання та компетентностей.

10. Рекомендована література.

1. Екологічна економіка / Л.Г. Мельник. – Суми : Університетська книга, 2023. – 346 с.
2. Економіка довкілля і природних ресурсів: навчальний посібник / за заг. ред. П.Т. Бубенка; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 280 с.
3. Економіка природних ресурсів: навчальний посібник / Л.Г. Мельник, І.М. Сотник, О.Ю. Чигирин. – Суми : Університетська книга, 2023. – 348 с.
4. Економіка природокористування: Тематичний довідник. – 2-ге вид., стереотипне /

С.М. Рогач, Т.А. Гуцул, Н.М. Суліма. – К. : «ЦП КОМПРИНТ», 2018. – 253 с.

5. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника та к.е.н., проф. М.К. Шапочки. – Суми : Університетська книга, 2023. – 759 с.

6. David A. Anderson. Environmental Economics and Natural Resource Management. Fifth edition, 2019 by Routledge. – 446 p.

7. Офіційний сайт Євростату URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/>

8. United States Environmental Protection Agency. URL: <https://www.epa.gov/environmental-economics>.

